

patriot

3/2023

vychází 16. dubna 2023

ÚVODEM... si připomeneme další z kulatých výročí, které se letos týká Temelína. V minulém čísle jsme si připomněli 140 let od zahájení vyučování v temelínské škole, dnes zmíníme 100 let od události, kdy byla v srpnu roku 1923 v Temelíně sloužena první československá mše. Stalo se tak na prostranství před školní budovou a mši sloužil duchovní správce církve československé z Vodňan, bratr Josef Šlapák. Účast byla velmi početná, a to jak z řad příslušníků církve československé, tak katolíků. Tito byli nejen místní a z blízkého okolí, ale i z Vodňan, Protivína, Čičenic, apod. Tolik úvodem a my budeme pokračovat v představování našich domků, domů a chalup. Dnes budeme pokračovat číslem popisným 19.

Číslo popisné 19 „U VAŇKŮ“

Berní rula k roku 1654 uvádí, že na Vaňkovském gruntu hospodařil Jiřík Vaněk, který měl 25 strychů polí, devět osíval na podzim a sedm na jaře. Choval čtyři voly, tři krávy, čtyři jalovice a šest sviní. Statek k prvnímu kvartálu roku 1679 vyhořel a byl defalcírován (na čas osvobozen od daní), stejná situace se opakovala i v roce 1725.

A co prozrazují matriky o nejstarších obyvatelích této živnosti?

Sedlák Jiří Vaněk měl s manželkou Kateřinou čtyři děti. Jiří Vaněk zemřel někdy před rokem 1688 a vdova Kateřina se znovu vdala v roce 1705 za Václava Votického ze Všemyslic.

Dále se zde připomíná syn Jiřího Vaňka Václav, který se v roce 1696 oženil s Ludmilou Zkusilovou, se kterou měl zřejmě dceru Marii. Podruhé Václav Vaněk vstoupil do svazku manželského s Dorotou, se kterou měl sedm dětí.

Z rodu Vaňků se zde v několika nejasných a nepřesných záznamech dále objevují jména jako Řehoř (s manželkou Alžbětou Vodičkovou ze Všemyslic), Vavřinec (s manželkou Kateřinou Jelínkovou z Temelína), Jiří (s manželkou Dorotou Holečkovou z Temelína), Václav (s manželkou Dorotou Horalovou z Temelína), Tomáš (s manželkou Annou Svatkovou z Temelína) a Vavřinec (s první manželkou Ludmilou Vandovou z Týna a druhou Kateřinou Lukšovou).

V září 1784 vykoupil Vaňkovskou živnost od vrchnosti za 140 zlatých Matěj Vaněk, syn Václava Vaňka a Kateřiny.

Rok 1950

Matěj Vaněk (1746-1807) se v roce 1770 oženil s Kateřinou, dcerou Václava Friše z čp. 27. Z tohoto manželství se narodilo osm dětí. Podle smlouvy z roku 1793 postoupil Matěj živnost čp. 19 svému synovi Janu Vaňkovi bez omezení za 140 zlatých hotových peněz. Dále smlouva obsahovala krom jiného i dvě klisny za 60 zlatých, pár volů za 32 zlatých, jednu krávu za 10 zlatých,

tři ovce za tři zlaté, jedno prase za 11 zlatých, vůz, pluh a brány za 11 zlatých, dva řetězy za jeden zlatý, řezací stolicí i s kosou za jeden zlatý, srp za 6 krejcarů, dvě sekyry po 30 krejcarech a kamnovec (nádoba zabudovaná do kamen, sloužící k ohřevu vody) za 24 krejcarů, celkem dohromady 260 zlatých, které měl Jan vyplatit na podílech pěti svým sourozencům. Ve smlouvě bylo myšleno také na zajištění výměnku pro rodiče až do jejich smrti.

Tento Jan Vaněk (1772-1814) se v roce 1794 oženil s Annou, dcerou zemřelého Ondřeje Sládka ze Všemyslic. Nevěsta dostala věnem od svého otčima Vojtěcha Vysokého mimo jiné 300 zlatých, dvě krávy, čtyři ovce a jeden vůz v ceně 35 zlatých. Z manželství Jana a Anny vzešlo deset dětí. Po smrti Jana Vaňka připadla živnost čp. 19 vdově Anně.

Jan Vaněk (*1799), syn zemřelého sedláka z čp. 19 Jana Vaňka, se jako nezletilý oženil v roce 1815 s Marií Koželuhovou, dcerou hajného z Rozov. Marie dostala od otce Vojtěcha Koželuha věnem 800 zlatých hotových peněz, dvě krávy a čtyři ovce. Anna, ovdovělá matka tohoto nezletilého novomanžela, pak dle zápisu z roku 1817 předala živnost Janovi se všemi grunty: 34 jiter a 159 5/6 sáhu polí, 11 jiter a 260 3/6 sáhu luk, dále jednu kobyly, dva voly, jednoho výřezka, jednu krávu a jeden vepřový kus, to vše za 1711 zlatých a 45 krejcarů. Předmětem zápisu je také výměnek pro matku Annu a vyplacení podílů. Ovšem také včetně převzetí celé řady dluhů.

Osmého srpna 1821 Jan Vaněk prodal živnost Františku Procházkovi z čp. 10 za 150 zlatých a 20 krejcarů. A sám od Procházky „Náhodovskou chalupu“ s číslem popisným 10 odkoupil.

Na čp. 19 tak začal hospodařit František Procházka s manželkou Kateřinou, rozenou Švandovou. Společně se jim narodilo 15 dětí, všechny však ještě v původním bydlišti na čp. 10.

Novým majitelem živnosti se stal Františkův syn Matouš Procházka (1803-1836), který ji převzal za 528 zlatých.

Matouš se v roce 1831 oženil s Annou, dcerou sedláka Jana Dědiče z Koloměřic čp. 1. Z tohoto svazku se narodily tři děti. Matouš zemřel v roce 1836 a vdova Anna se o dva roky později provdala za Jana Polánského (viz níže).

Dalším hospodářem se stal Matoušův syn Václav Procházka. Jeho manželkou se stala Kateřina, dcera Václava Kalce z Křtěnova čp. 1. Narodily se jim čtyři děti. Kolem roku 1872 Václav Procházka od živnosti odprodal část polí a odstěhoval se do Nákří, kde se v roce 1876 znovu oženil.

Majitelem čp. 19 se stal František Polánský (1845-1914), nevlastní bratr předchozího držitele Václava Procházky (syn chalupníka Jana Polánského a Anny, vdovy po Matouši Procházkovi). František Polánský se v roce 1873 oženil s Annou, dcerou Františka Procházky a Anny Vaňkové z čp. 10. Narodilo se jim osm dětí.

Po Františkovi zdědil živnost jeho syn Václav Polánský (1884-1967). Ten se oženil v roce 1918 s Anežkou Božovskou z Malešic.

Na čp. 19 se v roce 1942 k Růženě, dceři Václava Polánského, přičlenil Jaroslav Remiš z Jaroslavic. Do roku 1919 byla většina stavení celodřevěná s doškovou střechou. Po roce 1919 byly postaveny nové budovy.

Únor 1945

Válka má své potvře v nedostatku zábav, které jsou zakázány pro neúspěchy na frontách. Proto se pořádají zábavy v soukromých domech. Na masopustní pondělí si chasa a mládež udělala zábavu u Polánských v čp. 19. Na harmoniku hrál Václ. Trnka na housle Tomáš Šlejbal na trubku Jos. Novotný a na bubnu Ada Vordáček tedy vesměs „dobrovolníci muzikanti“. Zábava potrvála do 3 h. ráno. Na obě se hrály karty v kance. Láři. Známéím doby jest, že se hrál licitovaný korunový marš a že obrat byl asi několik set Kč.

Zastavěná plocha s nádvořím měřila v roce 1837 309 sáhů, v roce 1903 to bylo 13 arů 24 m², v roce 1935 pak byla výměra 10 arů 58 m². Pozemků k čp. 18 patřilo v roce 1916 – 6 ha, 1923 – 6 ha, 1935 – 6 ha, 1943 – 7 ha.

(zdroj: Jan Petřík, Rodový katastr obce Temelína / matriky SOA Třeboň / Pamětní kniha školy Velký Temelín 1883-1940 / Jan Bartuška, Temelín v proměnách času / Pamětní knihy obce Temelína / foto: archiv obce Temelína)

ZÁVĚREM...

Budete-li mít náladu a potřebnou dávku odvahy, sledujte stránky Patriot i na sociální síti FB, abyste o nic zásadního nepřišli. Uvítáme jakékoliv historické materiály vztahující se k Temelínu a okolí. Ve formě originální, v kopii papírové či jakékoli jiné, včetně té elektronické. Děkujeme, že nás čtete.

Obecně lidé takové ty věci, co jsou malým písmem, nečtou. Takže bych si tady mohl psát, co chci a nikdo by to stejně nečetl. Nicméně právě tím nejmenším písmem jsou sdělovány (jistě ne zcela náhodou) ty nejdůležitější informace. Všechny údaje zveřejněné v tomto listu jsou navzdory mému nejlepšímu snažení bez záruky. List je soukromým elektronickým médiem, za jeho případnou tištěnou distribuci nenesu autor žádnou odpovědnost. Patriot a jeho části je možno bezplatně dále šířit - což však neznamená, že bych se nějak úporně bránil drobným příspěvkům a darům ©. V každém případě za přízeň děkuje Ondřej Klempíř. Kontakt: e-mail: klempondr@seznam.cz. Vychází tak nějak občas, ale většinou pravidelně nepravidelně.